

Ռաֆֆի

Հինգերորդ դարու հայոց աշխարհի տիկիները և Եղիշե Ավայրի դաշտումը

Տիկնայք փափկասունք հայոց աշխարհին, որք գրգեալք և զգուեալք էին
յիւրաքանչիւր բաստեոունս և ի գահաւորակս, ճանապագ բոկ և հետի երթային ի
տուն աղօթից անձանձրոյթ խնդրել ուխտիք, զի համբերել կարասցեն մեծի
նեղութեանն:

ԵՂԻՇԵ

Ա

Տիկնայք հայոց փափկասուն,
Մատաղ լինեն ձեր հոգուն,
Ինչո՞ւ ձեր սև աչերեն
Դառն արտասուք եք հոսում:

Ա՛խ, մի՛ լացեք, նագելիք,
Մի՛ այրեք ձեր վարդ թշեր,
Զի ձեր աչեր չեն սորված
Թափել աղի կաթիլներ:

Բայց ինձ ասեք, թե ո՞ր են
Ձեր փառք, զարդը նախկին,
Ինչո՞ւ այդպես տխուր եք,
Որպես սգվոր այրի կին:

Տիկնայք հայոց փափկասուն,
Ձեր ձեռքը, դեմքը սիրուն՝
Այլևս անուշահոտ
Օճառը չէ մաքրում:

Ո՛չ ձեր գանգուր խոպոպիք
Օծանվում են տոն օրին,
Յուրյանց ախորժ բուրմունքով
Ոգի շնորհեն հանդիսին:

Եվ վարդապսակ ձեր գլուխ,
Կուրք, պարանոց, բազուկներ,
Ջարդարում չեն մարգարտով՝
Հյուսված ոսկի գոհարներ:

Եվ հագուստով խշխշուն,
Ուշիկաքայլ նագելով,
Չեք հրապուրում աչերը
Սիրելյաց ձեր կարոտով:

Իսկ հայ տիկնայք խմբովին՝
Եղիշեի հարցերին
Այդպես տվին պատասխան
Եվ ճիշ բարձին լալագին:

Բ

Ծերունի դու մեր հայրիկ,
Դժվար է մեզ տալ համար,
Թե քանի՛ վիշտ և չարիք՝
Կրեցինք ազգի համար,

Երբ յուր կրոնք մոզական՝
Անհաշտ պարսիկը Սասան՝

Կամենում էր ներս բերել
Մեր հայրենիք սրբազան:

Երբ մեր արի ամուսինք,
Սուրբ հավատքի պաշտպան,
Հաճեցան սուրբ արյունով՝
Մարել Ջենտի ատրուշան:

Նոքա Պարսից աշխարհի
Տանջվում են բանտումը,
Եվ կամ անկան քաջի պես
Ավարայրի դաշտումը:

Ուր քաղցր է մեր աչերուն
Ցողել կաթիլք մարգարտին,
Զի սիրելյաց մեր արյուն
Ծծեց անգութ այդ գետին:

Կար ժամանակ, որ մենք էլ
Այդ դաշտումը երգելով 11,
Ծաղիկներ ենք հավաքել
Սիրելյաց ձոն փնջելով:

Այժմ այստեղ ցիրուցան
Նոցա ոսկերք սրբազան
Հավաքում ենք սափորում
Պաշտել նորանց հավիտյան:

Կար ժամանակ, որ մենք էլ
Շքեղաշուք, պճնագարդ,
Սիրելյաց հետ անարգել՝
Վայելեինք կյանք զվարթ:

Բայց մենք մեր աչքով տեսանք,
Երբ ավագակ թշնամին
Մեր գանձերը, գարդարանք,
Տարավ Պարսից արքունին:

Մենք մեր ականջով լսանք
Ճիշ սիրելյաց չարաչար,
Երբ շղթայած դեպ արքոր
Տանեին Պարսից աշխարհ:

Իսկ մենք գերի, անտերուն՝
Մնացինք արտսուր հոսելով,
Բռնակալի ահ դառնաշունչ
Մեր կյանքը մաշելով:

Որո՞ համար գարդարվինք,
Որո՞ սիրտը ուրախացնենք,
Մի՞թե մեր գերիչների
Շնական աչեր հրապուրենք...

Մեր ամոթխած երեսեն
Երբեք չէր անկել շղարշ,
Եվ գլխի քող ծալե՞ծալ
Գետնից գնում էր միշտ քարշ:

Արևի ոսկի շողքը
Կարոտ էր մեր երեսին,
Գուցե մի տաք համբույր տար
Ծածկված, համեստ թշերին:

Այժմ այնպես անխնա
Նորա շրթունք բոցավառ
Այրեցին թարմ վարդերը,
Մեր այտերի ալ, պայծառ:

Մեր առագաստ, սրսկապան՝
Մնացին անտեր և վերան
Փռշին դրեց յուր պատան,
Սարդը հինեց յուր ոստայն:

Մեր ապարանք կորուսին
Կահ-կարասիք փառավոր,
Մեր տաճարքը գրկվեցան
Յուրյանց զարդեն բյուրավոր:

Մեր շաղրվան փողփողուն
Չէ ցայտում ցողը մարգարտին.
Ուսկից ջուրը հովասուն
Հովիկ շնչեր մեր սրտին:

Ծերունի հայր սրբազան,
Ո՞ր բուրաստանք մեր սիրուն,
Ուր վարդ, նարգիզ և շուշան
Մեր գլուխն էր զարդարում:

Ո՞ր պարտեզք մեր հովասուն
Ստվերախիտ որթերով,
Որոց ախորժ հովանին
Տալիս էր մեզ հանգիստ գով:

Ուր սիրելյաց մեր համբույր
Ծաղիկները բարեբույր
Նախանձվելով դիտեին
Եվ փառք տային աստծուն բյուր:

Ուր թփերի ոստերեն,
Գիշերային խոր պահուն,
Մեր երգերին դանշակից
Սիրուն սխաակն էր լինում:

Կորան ամենը չարաչար...
Ղադարեցան մեր երգ, պար,
Մեր բամբիոր չէ հնչում,
Լռե՛ց անուշ մեր քնար...

Այժմ լաց, սուգ, հառաչանք
Միշտ ախուվախ դառնաշունչ՝
Եվ սաղմոսի մեղեդիք՝
Են հոգևոր մեր սրմունչ:

Ի՞նչը մնաց մեր փառքից,
Ինչո՞վ այժմ պարծենանք,
Ո՞վ մեր վշտին կարեկից,
Ո՞ւմ ապավեն ունենանք...

Ո՞ր մեր նաժիշտը ձեռնասուն,
Ո՞ր մեր ծառայք, աղախին,
Մեր գավակունք սիրասուն
Ջուրկ գգվանաց դակելին:

Ո՞ր մանուկ մանկլավիկներ,
Ո՞ր մեր վարպետ խոհարար,
Անուշահամ խորտիկներ,
Որ պատրաստեր մեզ համար:

Ո՞ր մեր հացթուխ տիրական,
Խմորեղենք համեմած
Մեր սեղանի ճոխության
Պատրաստում էր մաքուր հաց:

Ո՞ր մեր դռան նվիրակ,
Ո՞ր գինեբաշխ մատովակ,
Որ փրփրուն և անուշ
Մատուցաներ մեզ բաժակ:

Կորան ամենը անդարձ...
Թողին տխտ՛ր հիշատակ,
Եղանք գերի, ստրուկ
Մենք օտարի լծի տակ:

Եվ աստուծո ողջ գիշեր
Քնից գուրկ են մեր աչեր,
Որպես սգվոր այրի կին
Մութ է մեզ լույս ցերեկին:

Մենք մոռացանք մեր նախկին
Քնքուշ կենաց ճոխություն,
Սովորեցանք վշտերի
Տանել դառն ծանրություն:

Հայրենյաց փառքի հույսը
Է մեր միակ մխիթար,
Մենք ատում ենք աշխարհի
Թույլ հեշտությունը վատթար:

Մենք զոհեցինք մեր անձը
Սուրբ կրոնքի փրկության,
Եվ շահեցինք մեծ գանձը
Երկնքի արքայության:

Մենք մերկացանք մեր նախկին
Դիպակ, կերպաս և սամույր,
Եվ զգեցանք մեր հաքին
Մազե քուրձը սևաթույր:

Մենք թողեցինք մեր մանյակ.
Մարգրիտ, զոհար և ոսկի,
Եվ կրեցինք մեր վզին
Խաչն անմահ զինվորի:

Մենք թողեցինք մեր փափուկ,
Ճոխ և հանգիստ քնարան,
Ուր հրեշտակ սփռում էր
Անուշ քունը մեր վերան:

Եվ ըրնտրեցինք մահճակալ
Այն կոշտ և սառը գետին,
Ուր խոտեղեն փսիաթը
Է գինվորի անկողին:

Մենք տիկնայք ազատագրի,
Քնքուշ կյանքին սորված,
Մենք առանց պատգարակի
Չէինք գնում տնից բաց:

Այժմ բոբիկ, մեր ոտքով՝
Գնում ենք աղոթքի տուն,
Մեր հայրենյաց փրկության
Խնդրել տերից օգնություն:

Մի Ժամանակ մեր մեջքը
Մեղմեր փառավոր գոտին,
Այժմ կաշյա քամարից
Սուրը հասնում է գետին:

Մեր գլուխն էլ չունի
Յուր պսակը ծաղկազարդ,
Այժմ ամուր երկաթի
Ծածկն նորան սաղավարտ:

Եվ մեր կուրծքը մշտապահ՝
Մի սրբազան գեղեցիկ՝
Պատում է թանձր գրահ
Ոչ նուրբ շապիկ թափանցիկ:

Այլևս մեր դայիրան
Չէ պտտվում մեր ձեռքում,
Այժմ ծանր, լայն վահան
Մեր անձն է պաշտպանում:

Այլևս մեր մատները
Չեն կրում թանկ մատանի,
Ոչ ապարջան գարդարե
Մեր բազուկը հոլանի:

Նոցա տեղակ մեր ձեռքում
Սուր և նիզակ են շողում,
Գուցե մի օր պարսկին
Տանք մեր վրեժ դառնագին:

Գուցե մի օր ազատենք
Կրոն, լեզու, ազգություն
Ջրադաշտի կրակեն,
Եվ մեր շքեղ հաղթություն:

Միրելյաց հետ միասին,
Այո՛, մի օր երկնքում,
Մեր քաջ Վարդանի հետը՝
Տոնենք մեր Հայկ հոր գրկում:

Այնժամ ծերուկ Եղիշեն,
Նոցա վշտին մխիթար,
Այդ խոսքերով տիկնայքը
Քաջալերեց մեղմաբար.

Տիկնայք հայոց փափկասուն,
Գողտրիկ ոգիք իմ սիրուն,
Այո՛, ձեզնից քերովքեք
Ստացան անմահություն:

Դո՛ւք, զինվորյալ սրբուհիք,
Ահա՛, անթառամ պսակ՝
Բերում է ձեզ երկնքից՝
Հայոց պահապան հրեշտակ:

Դուք կանգնեցիք մի արձան
Անմահության աստղծուն,
Որ դարերի մինչ վախճան
Պետք է պաշտե Հայաստուն:

Վկայուհիք դուք հայոց,
Միշտ օրհնյալ է ձեր անուն,
Քանի կապրե հայ ազգը,
Եվ քանի կա Հայաստուն: